

Hasbıhal

Sevgili Türk Edebiyatı okurları

Sizleri 588. sayımızla selamlamanın mutluluğunu yaşıyoruz. Dergimiz, 600. sayısına doğru kati adımlarla yol alıyor. Tarihin ilginç bir tesadüfö belki de Türk Edebiyatı'nın 600. sayısı, 2023 yılının Ekim ayına rastlıyor. Dolayısıyla 600. sayımızı Cumhuriyetimizin 100. yılına armağan ederek bir anıt sayıyla çıkmak ve okurlarımızı selamlamak istiyoruz. Bu konuda değerli yayın kurulu üyelerimizin de büyük desteğiyle şimdiden hazırlıklar yapmaya başladık. Siz değerli okurlarımızın da önerilerini bekliyoruz.

Dergimizin bu sayısında, dosya konusu olarak ölüm yıl dönümü olması hasebiyle Özbekistan'ın önemli şairlerinden biri olan Rauf Parfi'yi belirledik. 1943 yılında doğan ve 2005 yılında hayata veda eden Parfi, ömrünün büyük bir bölümünü Sovyet rejimi altında tamamlamış olsa da o dönemde yaşayan çoğu aydın gibi rejimin ideolojisiyle barışık hâlde yaşamayı tercih etmeyen, öncüleri Çolpan, A. Kadiri, Aybek gibi şair ve yazarların izinden giden isyankâr bir şairdir. Çağdaş Özbek şiirine farklı bir renk getiren özgün bir dil ve üsluba sahip olan şairin şiirlerinin ana eksenini ise Türklük şuurunu ve Türkistan ruhu olmuştur. Şiirlerinde genellikle Ulu Türkistan'ı anmış ve anayurdun Sovyet istilasıyla talan edilmesini isyankâr bir dille mısralarına taşımıştır. Türkistan'ın bu büyük oğlunu rahmetle anıyor ve bu dosyamızda bizlere destek olan değerli hocamız Hikmet Koraş'a teşekkür ediyorum. Türk dünyası ile edebî alakalarımızı geliştirerek devam ettirmek için zaman zaman dergimizin sayfalarında benzer dosyalara yer vereceğiz.

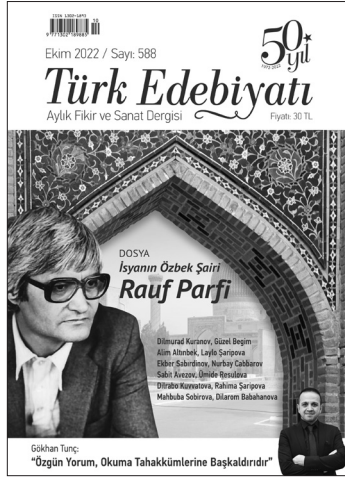
Bu ayki dosya yazarlarımızın ekseriyeti kardeş Özbekistan'dan. Mahbuba Sobirova ve Dilarom Babanova'nın ortak kaleme aldıkları makalede Parfi'nin duygularının şiire dönüşmesi konu ediliyor ve Parfi, "duygularının şairi" olarak tanımlanıyor. Parfi

"sone"nin dünya ölçeğinde büyük şairi olarak kabul ediliyor. Dilmurad Kuranov da makalesinde şairin efsunlu sonelerinden söz ediyor. Güzel Begim Rauf Parfi'nin şiirlerindeki ahenk, ritim ve ses uyumundan söz açarak onun şiirlerindeki isyan musikisinin izlerini sürüyor. Alim Altınbek de şairin "sone"lerinden geniş şekilde bahsettiği yazısında onun sonelerinin kanonik doğasından bahsediyor. Rauf

Parfi şiirlerinde aşkın olağanüstü ifadesini konu başlığı olarak seçen Laylo Şaripova, onun aşk üzerine geleneksel ifade ve yorumlardan farklı şiirler dile getirdiğinden bahsediyor. Ekber Sabirdinov Rauf Parfi'nin şiirlerinde şekil ve anlam arayışını irdelediği yazılarında Parfi için doğanın, hayatın zıddiyetlerini ve insanın çelişkilerini ifade eden bir araç olduğunu vurguluyorlar.

Nurbay Cabarov Parfi şiirlerinde millî kurtuluş gayesini; Sabit Avezov ise şairin eserlerindeki Türkistan kaygısını izah ediyorlar makalelerinde. Ümide Resulova, aynı zamanda bir ressam olan şairin iç dünyasını irdelediği yazısında onun rengarenk dünyasına götürüyor bizi. Yine Dilrabo Kuvvatova ve Rahima Şaripova'nın ortak kaleme aldıkları makalede Parfi şiirlerinde kullanılan doğa sembolleri yorumlanıyor.

Bu ayki söyleşi konuğumuz Gökhan Tunç. Hocamızla, Kavramlar ve Kuramlar Eşliğinde Şiir okumaları adlı eseri üzerine Saâdet Örmeci konuştu. Söz konusu eseriyle şiir yorumlarına farklı bir bakış açısı getiren hocamızın bu konudaki yerleşik düşüncelere farklı yaklaşımlarını okuyacaksınız. Ayrıca bu sayımızda Orhan Aras bir hatıra yazısıyla, Fatma Pekşen de bir hikâyesiyle yer alıyor. Memmed İsmayıl, Tarık Özcan, Nigar Hasanzade, Nazım Payam, Ahmettaşın Erdoğan ve Mevlüt Şener ise bu ayki şairlerimiz... Kitaplık ve ajandamız ise bu ay da dopdoludur. Herkese iyi okumalar dileriz...

İmdat Avşar

Genel Yayın Yönetmeni

Türk Edebiyatı

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

EKİM 2022 • YIL: 50 • SAYI: 588 • FİYATI: 30 TL

Kurucusu
AHMET KABAĞLI

Türk Edebiyatı Vakfı İktisadi İşletmesi Adına Sahibi
SERHAT KABAĞLI

Genel Yayın Yönetmeni
İMDAT AVŞAR
tedev30@gmail.com

Yayın Kurulu
ÖMÜR CEYLAN
TUBA İŞINSU DURMUŞ
MESUT ŞEN
ALÂATTİN KARACA
GÖKHAN TUNÇ
NECATİ TONGA
A. YAĞMUR TUNALI
TAHSİN YILDIRIM

Yazı İşleri Müdürü
ENVER UĞUR AYKOL
enveraykol@gmail.com

Yazı İşleri Müdür Yardımcısı
SAÂDET ÖRMECİ
saadetormeci@outlook.com

Son Okuma
NURAY ÖRNEK
nurayornek@hotmail.com

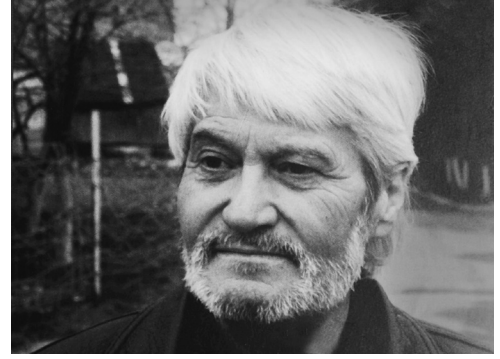
Grafik Tasarım
ATILLA CEYLAN
atillaceylan34@yandex.com

Abone ve Satış Sorumlusu
HALİT BAYKAL

Yönetim Yeri
TÜRK EDEBİYATI VAKFI
Divanyolu Cad. No: 14 34122 Sultanahmet-İstanbul
Tel: 0.212 527 50 32 – 526 16 15 Faks: 0.212 513 77 49
www.turkedebiyati.com.tr
tedev30@gmail.com • tedev@turkedebiyati.com.tr
Yazışma Adresi PK 2, Sirkeci / İstanbul

Yayın Türü: Yerel Süreli
Yayın Kodu: ISSN 1302-1893

İçindekiler

- 4** **Duygularının Şairi:**
Rauf Parfi
Mahbuba Sobirova
Dilarom Babahanova
- 7** **Sen de Kocaldın (Şiir)**
Memmed İsmayıl
- 9** **Rauf Parfi'nin Efsunlu Soneleri**
Dilmurad Kuranov
- 13** **Haberci (Şiir)**
Tarık Özcan
- 16** **Rauf Parfi'nin Şiirlerinde İsyanın Müziği**
Güzel Begim
- 21** **Rauf Parfi Sonelerinin Kanonik Doğası**
Alim Altınbek
- 25** **Aşkın Olağanüstü İfadesi**
Laylo Şaripova
- 31** **Rauf Parfi'nin Şiirlerinde Şekil ve Anlam Arayışı**
Ekber Sabırdinov
- 35** **Yanında Bir Kuş Gibi**
Nigar Hasanzade
- 36** **Rauf Parfi'nin Şiirinde Millî Kurtuluş Gayesi**
Nurbay Cabbarov

40 Rauf Parfi'nin Eserlerinde
Türkistan Kaygısı

Sabit Avezov

43 Güz Yakınması (Şiir)

Nazım Payam

44 Bir Söz Sanatçısı Olan
Rauf Parfi'nin İç Dünyası

Ümide Resulova

49 Rauf Parfi'nin Şiirinde Doğa
Sembollerinin Sanatsal
Yorumu

Dilrabo Kuvvatova

Rahima Şaripova

53 Kas Kapital (Şiir)

Ahmettahir Erdoğan

55 Gökhan Tunç:
Özgün Yorum, Okuma
Tahakkümlerine Başkaldırır

Konuşan: Saâdet Örmeci

63 Gür Sesli Hocam Prof. Dr.
Kemal Eraslan'a Dair

M. Mehdi Ergüzel

65 Ülkü Emil'in Gözüyle
Ahmet Caferoğlu

Orhan Aras

68 Kasvet

Fatma Pekşen

71 Çelikten Bir Gül (Şiir)

Mevlüt Şener

72 Kitaplık

- Mustafa İsen'in Gözünden
Özlediğimiz Şehirler

Cemal Kurnaz

- Öteki Canlar

Funda Özsoy E.

76 Ajanda

- Toz

Mehmet Konuk

- "Ben Kimse. Sen de mi
Kimsesin?" Sergisi/Meşher

Samet Lüleci

- Gizemli Taşlar Diyarı:

Assos

Ayşe Nur Akçelik

ABONE ŞARTLARI

Yurtiçi-Yıllık: 360 TL, Öğretmen-Öğrenci: 300 TL, Yurtdışı-Yıllık: 75 EURO, Yıllık/Kurum: 420 TL, 6 aylık abone bedeli yıllık ücretin yarısıdır. Türk Edebiyatı Vakfı Posta Çeki: 124540, Vakıflar Bankası Beyazıt Şubesi - İstanbul: IBAN TR 63 0001 5001 5800 7268 2473 17, T.C. Ziraat Bankası Çağaloğlu Şubesi - İstanbul: IBAN TR 98 0001 0008 8929 0335 5350 01, Yurtdışındaki okuyucularımız abone bedellerini T.C. Ziraat Bankası İstanbul Çağaloğlu Şubesi, Türk Edebiyatı Vakfı İktisadi İşletmesi, Şube Kodu: 889 IBAN TR 44 0001 0008 8929 0335 5350 03 numaralı Euro hesabına yatırabilirler. Dergiye yazılar elektronik posta yoluyla gönderilir. Yayımlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir. Yayın Kurulu dergiye girecek yazılarda gerekli gördüğü düzeltme ve değişiklikleri yapabilir. © Türk Edebiyatı dergisinde yayımlanan yazı, şiir ve fotoğraflar izin alınmadan iktibas edilemez. Derginin bütün sayılarında yer alan yazı ve şiirlerin dijital ortamda yayımlanma hakkı Türk Edebiyatı'na aittir.

Baskı ve Cilt: ŞENYILDIZ MATBAACILIK SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ

Gümüşsuyu Caddesi Işık Sanayi Sitesi No: 19/C 102 Topkapı-İstanbul • Tel: 0.212 483 47 91 (Pbx) • Sertifika No: 45097

Dilrabo Kuvvatova
Rahima Şaripova

Dosya

Rauf Parfi'nin Şiirinde Doğa Sembollerinin Sanatsal Yorumu

Esen rüzgârın kendine
has bir melodisi ve
musikisi vardır. Bu
yüzden bahar rüzgârının
yumuşaklığı, kendi
ifadelerini yayışı, bir
şarkıyı andırır. Parfi,
hayatın anlamını işte bu
aşk esintisinde hisseder.

Rauf Parfi'nin sembolik düşünce tarzı, imaları ve derin felsefi şiirleri, çağdaş Özbek edebiyatının en parlak sayfasıdır. Onun şiirlerinin insan ruhunu ve duygularını doğayla uyum içinde yansıtması önemlidir. Edebiyat eleştirmeni

D. Kuronov, imge üzerine bir tasnif denemesi yaparken şu cümleleri zikreder: "*Genelleme düzeyine göre, edebî ve kültürel gelenekler çerçevesinde, belirli bir sabit biçim hâline gelen sanatsal görüntünün farklı görünüşleri ve bir eserden diğerine geçmek, motifler, toposlar, arketipler olarak da ayırt edilir.*"¹ Bu anlamda rüzgâr, bulut, yağmur gibi tabiat simgeleri şairin şiirinde bir motif imgesi düzeyine yükselebilmiştir. Çünkü bu imgeler, şairin şiirinde sıklıkla tekrarlanmış ve yeni anlamlar ifade etmeye hizmet etmiştir:

*Shivirlama menga, ey shamol,
Fisildama bana ey rüzgâr,
Xuddi qalbim yonidan oqma.
Tam kalbimin yanından süzülme.*

*Shivirlama menga, ey shamol,
Fisildama bana ey rüzgâr,
Uzib yaproqlaringni otma.
Yapraqlarini koparip atma.*

*Shivirlama menga, ey shamol,
Fisildama bana ey rüzgâr
Qayga olib borursan tagg'in?
Beni nereye götürüyorsun?
Shivirlama menga, ey shamol,
Fisildama bana ey rüzgâr,
Ötmishlarning qora ertagin.
Geçmişin kara masalı.*

(Sakine, s. 80)

Dikkat ederseniz rüzgâr, şiirde dün ile bugün arasında bir bağ oluşturur. Şair rüzgârı kişileştirirken doğadaki işlevlerine göre tasvir eder. Rüzgâr estiğinde yaprakların yere düştüğü bilinmektedir. Burada da kişileştirmeye bir örnek görebiliriz. Rüzgârın kuvvetli üflemesi "yaprak koparmaya" benzetilmiştir. Bir sonraki kıtada ise şairin fikrî yönü ağır basar. Lirik kahraman, rüzgâra "Beni nereye götürürsen götür." dediğinde, bir insanın doğumdan ölümüne yani yaşamına

atıfta bulunur. Aynı zamanda rüzgâr şaire dünü de hatırlatır. Bu durum, insanın “fısıltı” eylemiyle hayata geçer.

*Shovülaydi shamol, uvlaydi,
Hışırdıyor, rüzgâr uğulduyor,
Na tinim bor, na uyqu unda.
Ne huzur var ne de uyku.
Alamini yoza bilmaydi,
Öfkesinin yazamaz,
Shodligin ham etolmas udda.
Mutluluğunu bile ifade edemez*

(Sakine, s. 34)

Burada rüzgârın esmesi, kış çığlığıyla uyumlu bir kurdun ulmasına benzetilir. Yine bir kişileştirme örneği olarak rüzgârın huzursuzluğunu, uyuyamamasını, yazı yazamamasını görürüz. Şair, bu noktada rüzgâr ve insanı cemetmiştir.

*Shamol, soçlarimni tarama,
Rüzgâr saçımı tarama,
Âqarsa oqarsin azobdan!
Ağarırsa ağarsın acıdan.
Qısmat, hayron bolib qarama,
Talih şaşkın olup ta bakma,
Äxir ayirmading qahrü ğazabdan!
Ne de olsa öfkeyi öfkeden ayırmadın.*

(Sakine, s. 200)

Yukarıdaki satırlarda da rüzgârın esmesi farklı bir biçimde saçın taranmasıyla birlikte verilmiştir. Burada felsefi bir derinlik de vardır. Şair, ağarmış saçlarını acı içinde görür. Saçların ağarması, insanın ömrünün geçip gittiğini göstermektedir.

*Yaproqlarda shamol oynar,
Rüzgâr yapraklarda oynuyor
Suv mavcida oynar shamol.
Rüzgâr dalgalarda oynuyor.
Sarin shamol nima söylar,
Soğuk rüzgâr ne esiyor
Yüragida qanday xayol?
Kalbindeki rüya nedir?*

(Sakine, s. 57)

Yukarıdaki satırlarda rüzgârın görüntüsü bahar mevsimi ile uyumludur. İlbaharda rüzgârın esmesi, kalbi memnun etmektedir. Bu yüzden şair bunu, tabiatın güzelliği ile lirik kahramanın ruhunun birbirine bağlandığı “oyunlar” fiiliyle ifade eder.

*Derazamni chertadi u,
Penceremi çalar o,
Tıqrlatar eshigimni,
Çalar kapımı
Orom bilmas, bilmas uyqu,
Huzur bilmez, bilmez uyku
Uyg'otadi kelib meni.
Uyandırır gelip beni*

*Soçlarimğa qonar shamol,
Saçlarımına konar rüzgâr,
Shamol qonar közlarimğa.
Rüzgâr konar gözlerime,
Qoshiq, ertak aytib xushhol
Güzelce söyler, şarkı, masal
Songra qaytar izlariga.
Sonra döner geriye*

(Sakine, s. 57)

Burada şair, hoş bir esintinin manzarasını çizmektedir. Pencere tıklatılarak, kapı çalınarak rüzgâr yeniden kişileştirilir. Şair, bu görüntüler aracılığıyla rüzgârın doğasını, kalbe zevk verme erdemini etkileyici bir şekilde ifade eder.

*Xayr shamol, xayr shamol,
Elveda, rüzgâr, elveda, rüzgâr,
Oynab-oy nab kelgin yana.
Gez oyna gel yine.
Menga atab bir qoshiq ol,
Benim için bir şarkı al,
Olgin yana bir afsona.
Başka bir efsane bul*

(Sakine, s. 57)

Esen rüzgârın kendine has bir melodisi ve musikisi vardır. Bu yüzden bahar rüzgârının yumuşaklığı, kendi ifadelerini yayışı, bir şarkıyı

andırır. Şair, hayatın anlamını, aşk esintisinde hisseder.

Yoşlik zangor fasl, kechdi. Sarg'ardi,
Gençlik toy dönemi, geçti. Sarardı,
Töküldi u shafqat bilmas bargrezon.
Döküldü o sevgi bilmez yapraklar.
Qora sovuqlarga otib yubordi;
Katı soğuklara atıp savurdu;
Shamallar poyida sinmoqda xazon.
Rüzgâr zamanında kırılır hazan.
Yoshlik zangor fasl, kechdi. Sarg'ardi.
Gençlik toy dönemi, geçti. Sarardı.

(Sakine, s. 133)

Gençlik, bahar mevsimiyle karşılaştırılır. Klasik şiirde insan hayatı mevsimlere ayrılmıştır. R. Parfi de bu geleneği devam ettirir. Rüzgârın görüntüsü burada hazan, yani sonbahar ile yan yana tasvir edilmiştir. "Hazan, rüzgârların ayaklarında kırılıyor" dizesinde iki farklı anlam vardır. İlk anlam sonbaharda yere düşen ağaç yapraklarıdır. Şairin buradaki teşhisi son derece üzücüdür. Yaprakların yerde yatması rüzgârdan kaynaklanmaktadır, rüzgâr onları kırmıştır. İkinci anlam ise hayatın bir görüntüsüdür. Gençliğin ilkbahardan çıkıp kendisini sonbahara, yaşlılığa bırakması. Sonbahardaki rüzgârın görüntüsü ile insanın hayat yolculuğunu anlatır.

Sözimga toldi sog'inch, sözimda yolg'iz
Özlem dolu sözlerim, yalnızlık dolu sözlerim,
Közimga toodi yolg'iz Alloh camoli.
Gözlerim yalnızca Tanrı'nın güzelliğiyle doldu.
Belgi berdi falak. Noma'lum bir iz.
Gökyüzü bir işaret verdi. Bilinmeyen bir iz.
Cismimni sindirdi, acal shamoli.
Ölüm rüzgârı bedenimi parçaladı,
Tobutimni quchib yig'ladingiz,
Tabutuma sarılıp ağladın,
Siz, Nechun, dunyoning eng gözal ayoli?!
Siz, Neden, dünyanın en güzel kadını?!

(Sakine, s. 250)

Doğa olayları arasında rüzgâr, büyük gücü ile diğerlerinden ayırt edilir. O kadar güçlüdür ki, büyük hasara neden olan girdaplar oluşturabilir. Bu anlamda rüzgâr Allah'ın bir lütfudur. Şairin rüzgârı ölüme benzetmesi tesadüf değildir, onları birleştiren unsur hızın özelliğidir. Ölüm, rüzgâr kadar hızlı gelir ve gider. Güçlü bir rüzgâr da hasara yol açarak arkasında ölüm, acı ve keder bırakır.

Rüzgâr, her şeyden önce mevsimlere göre farklı anlamlar ifade eder. Bu nedenle rüzgârının yumuşaklığı, benzersiz anlatımı ve oyunculuğu, lirik kahramanın ruh hâlini ve ruhunu yükseltmenin bir aracı olarak ifade edilir. Rüzgârın esmesiyle ilgili ifadeler: kışın "uğultu", "oyun", "konuşma", sonbaharda "fısıltı", bu görüntünün lirik kahramanın duygularıyla ilgili olduğunu göstermektedir. Genel olarak rüzgâr, Rauf Parfi'nin şiirinde bir motif imgesidir. Çünkü şairin eserinde tekrarlanmakta ve çeşitli sembolik anlamlar ifade etmektedir. Bunlardan hareketle Parfi'nin hayata dair fikirleri tabiatın sembollerinde açık bir şekilde ifade edilmektedir.

Rauf Parfi'nin eserlerinde bulut da sembolik bir anlamı temsil eder:

Külrang bulut kezinedi cim,
Gri bulut sessizce dolaşır,
Külrang bulut oxshar uyquga.
Gri bulut benzer uykuya.
Külrang bulut boshlaydi hücum,
Gri bir bulut saldırmaya başlar,
Baqirib shivirlar ruhimga.
Çığıllıklarla fısıldar ruhuma.

Nafaslari qisilib göyo
Sanki nefesleri boğuluyor
Qaldirg'ochlar uchar yer boylab.
Kırlangıçlar uçuyor karada.
G'amgin-g'amgin körinar dünya
Üzgün üzgün görünüyor dünya
Üylarini qıynaydi oylab.
Düşüncelerini düşünerek eziyet ediyor.
Külrang bulut quladi oxir,

Sonunda gri bulut düşüyor,
Parchalandi shu muallaq köl.
Parçalandı şu bomboş göl.

(Sakine, s. 73)

Şiirde bir grup gri bulut, göle benzetilmektedir. Gölün sakinliği, gri bir bulut dinginliğinde uykuya benzetilir. Doğanın manzarası, lirik kahramanın hüznü havasını yansıtmaktadır. "Gri bulutun saldırısı" (tanı) ise yağmura bir göndermedir. Ayrıca kırlangıçlar da yağmuru bekler ve alçaktan uçarlar. Böyle bir zamanda dünya da üzgün bir imaj çizmektedir. Gri bulut, yağmur olarak yere düşecektir. Bulutların dağılması ise gölün parçalanmış hâlini akla getirir. Görünüşe göre şair, doğa olaylarına karşılık gelen yeni durumlar bulabilmiş ve lirik kahramanın ruhunu uygun bir şekilde dile getirmiştir.

*Oppoq bulut izg'ır sarosar,
Beyaz bir bulut gezer seraser,
Oppoq bulut sokin osmonda.
Sessiz bir gökyüzünde beyaz bir bulut
Yollar oshar, manzillar oshar
Yollar aşar, adresler aşar,
Nelar bordir osha tomonda.
Neler vardır acaba o tarafta.
Oppoq bulut izg'ib yürar cim,
Apak bulut dolanır sessiz,
U yerlardan nelar izlar ul!..
Oralarda neler arar ol!..
Bu chok osmon fikrimga hokim,
Bu yırtık gök fikrime hakim,
Dohiyona süqunatga, qul...
Dâhiyane sükunete, kul...*

(Sakine, s. 68)

Burada beyaz bulutun iki farklı hâli görülmektedir: birincisi, gökyüzünde serbestçe dolaşması diğeri ise hareketsiz durmasıdır. Bulutun ilk hâlinde bir şey kastedilmektedir: kar ve yağmur...

Şairin eserinde yağmur imgesinin farklı yorumları vardır. Edebiyat eleştirmeni N. Rahimjonov, "Yağmur Değil, İnci Yağıyor" şiiri hakkında şöyle yazar: "Doğu tasavvurlarına göre yağmur

bir nimettir, ilahî bir nimettir, iyilik ve güzellik tohumudur. Şairler buna, ruh hâllerine benzer anlamlar yüklerler."² Bu bakımdan şairin "Yağmur Yağıyor" diye başlayan şiiri bu açıdan dikkat çekicidir.

*Yomg'ır yog'ar, shig'alab yog'ar,
Yağmur yağar, sağanak yağar,
Tomchilar, tomchilar sochimga.
Damlar damlar saçıma,
Yomg'ır yog'ar, shig'alab yog'ar
Yağmur yağar, sağanak yağar,
Ham qayg'umga, ham quvonchimga.
Hem hüznüme hem sevincime...*

(Sakine, s. 56)

Yağmur, lirik kahramanın bazen hüznü bazen de mutlu ruh hâlini ifade eder. Saçlarına düşen damlalar onun hüznünü ve sevincini temsil etmektedir. Q. Yoldoshev'e göre "...Yağan yağmurun altında bazen hüznü, bazen mutlu bir ruhla yağmurun altında duran şair, saçlarına düşen yağmurun görüntüsü, hüznü ve sevinci kahramanın zihninde kaygıya neden olur."³ Hakikaten de şiirde yağmurda duran narın, lirik kahramanı görürüz:

*Yomg'ır ham tinmadi uzun kün,
Yağmur da dinmedi gün boyu,
Uvushgan novdalar sindilar.
Uyuşan sürgünler kırıldı.
Yomg'ır ham tinmadi uzun kün,
Yağmur da dinmedi gün boyu,
Barglari con üzib tindilar.
Dindi, ama yapraklar döküldü.*

*Bag'riga olar-kü boronlar,
Bağrına alarak boranlar,
İsimsiz hasratni haydarlar.
İsimsiz özlem çekerler.
Bir imkon shartini aytarlar,
Bir vuslat şartını söylerler,
Bag'riga olar-kü boronlar.
Bağrına alarak boranlar.
Yomg'ır ham tinmadi uzun kün.
Yağmur da dinmedi gün boyu.*

(Sakine, s. 56)

Yağmur, rüzgâr ve fırtına, lirik kahramanın ruhunu ortaya çıkarmaya hizmet eder. Bir karsırğa aslında uzun süre devam eden güçlü bir rüzgârdır. Rüzgârın çeşitlerini Parfi'nin çizdiği birçok manzarada görmek mümkündür. Yaprakları dökülmüş bir dal görüntüsü buna güzel bir örnektir. Şair yağmuru aynı zamanda "isimsiz keder" olarak adlandırır. Yağmur, lirik kahramanda hüznü bir ruh hâli yaratır.

*Yomg'ır qorga aylanar,
Yağmur kara dönüşüyor,
Közingda külar alam.
Gözlerin acı gülüyor.
Ohista bosh aylanar,
Yavaşça başım dönüyor,
Qayga qochib borar jam?
Keder nereye kaçıyor?
Qanday gözal bu olam!
Bu dünya ne kadar güzel?*

(Sakine, s. 108)

Burada da lirik kahramanın zihinsel durumu ile manzara arasında bir uyum vardır. Uzun, aralıksız yağmur ile hüznü kahraman arasında bir ortak bir payda vardır. Bu bakış açısıyla şair, yağmur nedeniyle "topuğun yere batması", karın yağmura dönüşmesi sahnelerini betimler ve kahramanın ruhundaki değişimlerle karşılaştırır.

Kar görüntüsü, Parfi'nin şiirinde birtakım sembolik anlamlar kazanmıştır. Z. Sohibova'ya göre şairin eserinde "kar imgesi sıklıkla tekrarlanan bir imgedir."⁴

*Oy süzadi. Muzlagan kecha.
Ay dolanır. Donduran gece.
Qor üfürar.
Kar savurur.
Tümonatda bir yulduz muncha
Samanyolunda bir yıldız öylece
G'amgin turar...
Üzgün durur*

(Sakine, s. 84)

Ahmettahsin Erdoğan Kas Kapital

hesabı yanlış tutulmuş dünyada
büyürken fincanlar sohbetler küçüldü
muhabbet doğurmuyor artık kahveler
paranın para doğurduğu kadar
hatırı kalmadı bir fincan kahvenin
insanda
pür dikkat kesilmiş kulaklar
altın döviz ve borsada
hep piyasaya dair sözler
kahvenin sohbetle demlenip
gönüller dolduran avluda değil
cepleri dolduran avroda gözler

buz tuttu kalpler
artık ısıtmıyor güneş
paranın insanı ısıttığı kadar
terk etti bizi hayallerimiz
karlar altında
eriyip gidince umutlar
donuyoruz ya! Rab içimizden
bizi ısıtacak güneş ne zaman doğar?

Burada kar taneleri hafifçe okurun yüzüne vurmaktadır. Şair, bu doğal manzaradaki güzel-liği hisseder ve güzel kokulu ifadeler yayar. Parfi yağın karın cazibesini yakalar. Ayrıca sis de eşsiz bir doğa olgusudur. Şiirde bu görüntünün daha olumsuz bir anlamı olmasına rağmen daha doğru, sis sonucunda bir tür soyutlama, karanlık oluşur. Bu bağlamda sis bu şiirdeki hüznü ifade eder. Ancak sise rağmen şair üzgün bir yıldız görebilmektedir.

Kış genellikle ayrılık anlamına gelir. Ayrılığın soğuk nefesi gelmeden lirik kahraman, sevgilisinin kollarına uzanır. Kar bu açıdan sembolik bir hâle bürünür.

Şair, aşkla ilgili dizelerde ayrılık ve karı yan yana getirir. Kar ne kadar güzel olursa olsun, acı bir soğuk getirir. Ayrılık ise yalnızlığa yol açar. Üstelik, kaybedilen aşkın yeniden yeşermesi, kar yığının altındaki bir filizin canlanmasından çok daha zordur.

Rauf Parfi, aşktan incinmiş bir kalbi erimeyen karla karşılaştırır. Kar yağdıktan bir süre sonra erir, lirik kahramanın kalbindeki acılar ise henüz erimemiştir ve lirik kahramanımız acılarının henüz erimediğini ise yeni fark etmektedir.

*Pag'a-pag'a oppoq qor yog'ar,
Lapa lapa apak kar yağar,
Bog'lar kiymiş ilohiy libos.
Tabiat giymiş ilahî libas.
Yüragimni bir otash dog'lar,
Yüreğimi bir ateş dağlar,
Quyosh tutib kelayotir yoz.
Güneş açmış, geliyor yaz.*

(Sakine, s. 98)

Doğanın karla kaplanması, onun ilahî bir giysi giymesine benzetilir. Bu, Çolpan'ın karla ilgili şiirini andırır. Çolpan, karı kefene benzetmiştir. Parfi'nin bu şiirinde de benzer bir sanatsal imge vardır. Beyaz renk, ölüm ve gelecek arasındaki bağlantıyı temsil eder.

Aynı zamanda, her ulusun veya halkın yaşam tarzı, gelenekleri ve bakış açısı benzersizdir,

uzun zaman dilimlerinde oluşmuştur. Bu tutum renklere karşı alınan tavra bile yansır. Orta Asya'da özellikle Özbekler arasında parlak renklerin olumlu bir anlamı vardır. Beyaz da buna dahildir. Beyaz renk, iyiliğin, saflığın, masumiyetin ve teslimiyetin bir işaretidir. Örneğin, geçmişte ele geçirilen veya mağlup edilen bir ordu beyaz bir bayrak kaldırırdı. Rauf Parfi de buna işaret ederek bembeyaz karlarla kaplı bahçenin ilahi bir çekicilik verdiğini vurgulamıştır.

Rauf Parfi'nin yapıtında yer alan doğa imgelerinin tahlilinden aşağıdaki sonuçlar çıkarılabilir:

Birincisi, şairin şiirindeki rüzgâr sembolü, dün ile bugünü birbirine bağlayan bağın mahiyetini ifade eder. Ayrıca her mevsimde farklı esen rüzgârlar farklı anlamları ve sembolleri çağırır. Örneğin, Koklam rüzgârının karakteristik ve gönlü hoş eden niteliğini anlarsanız, insan hayatının hızlı geçişinin sonbahar rüzgârına yansıdığı gözlemleyebilirsiniz.

İkinci olarak bulut imgesi, şairin eserinde sıkça tekrarlanması açısından motif imgeleri grubuna dahil edilebilir. Aynı zamanda sonbahar yağmuru imgesi aracılığıyla şairin lirik kahramanın kalbinin "isimsiz kederlerini", bazen üzgün, bazen mutlu ruh hâlini ve doğanın sessizliğini yansıttığı görülebilir.

Üçüncüsü, Rauf Parfi'nin lirik kahramanı karadaki garip güzelliği hisseder ve aşktan incinen kalbi erimemiş kara benzetir.

Bu nedenle Rauf Parfi'nin şiirinde ifade edilen her doğal olgunun hayati, sembolik bir anlamı, değeri vardır.

¹ Kuronov D. Edebiyat teorisinin temelleri. Taşkent: Akademyashr, 2018, s. 111.

² Rahimjonov N. Bağımsızlık döneminin Özbek şiiri. Taşkent: Bilim, 2007, s. 95.

³ Yoldoshov S., Yoldoshova M., Sanatsal analizin temelleri. Taşkent, 2016, s. 88.

⁴ Sahibova Z. Modern Özbek şiirinde mevsimlerin sembolik yorumları. Philol. Bilim doktora tezi - Buhara, 2021, s. 141. ■